

un passatge citat per DBal., s. v. A més en doc. de 1308: «poran *conquerre* ço que roman de la illa de Rodes» (Finke, *Acta Arag.* III, 198). JMarch inclou les dues variants (-*erre*, § 874; -*ir*, § 1331), però a més *conquerer* (§ 1321); A. March usa aquesta forma en rima amb *saber*: «Axí's *conquer* en aquest temps ay mia; / cobles e lays, dances e bon saber / lo dret d'Amor no poden *conquerer*» (VIII, 7). En sentit figurat de 'adquirir, guanyar' és usual des d'un principi: «Cortesament parla e --- *conquerràs* amistat» (Llull, *AlcM*); «--- e lavors se apella *conquerida* e guanyada per treball ---» (Eiximenis, *Libre Angels*, *DAG.*, s. v. *conquerit*); «La saviesa e *conquerida* per los libres més que per res altre» (Genebreda, 20). Aquest verb ja no apareix en els textos lexicogràfics dels Ss. xvi-xviii (Busa-Nebr., *DTo.*, Lacav.), però com hem dit ja avui continua en el llenguatge literari (un exemple de J Ruyrà en *AlcM*).¹⁶

El participi passat normal era *conquest* (cf. *conquestum* com a forma llatina ja en docs. de 876 i 879, n. 15);¹⁷ Llull, *Blanq.* II, 160.21; *Merav.* (*AlcM*); Desclot, *Cròn.* II, 139.9; III, 151.20; Muntaner, *Cròn.*, ed. Barc., I, 30.26; II, 55.23; però *conquès* en doc. de 1307 (Miret, *TemplH*, p. 371), *conquist* en Ausiàs March en rima amb *vist* (xxii, 19), i *conquerit* en els exemples citats d'Eiximenis, *Angels*, i de Genebreda (supra). Notem les formes verbals: Ind. Pres. 3 *conquer* (Desclot, III, 149.27), Subj. Pres. 5 *conquirats* (Jaume I, *Cròn.*, ed. Barc., III, 30); Pret. 3 *conquès* (Muntaner, ed. Barc., I, 30.33); Subj. imp. 6 *conqueris* <s>en (Llull, *Blanq.*, II, 160.21); Pres. part. *conquirent* en Llull, ib., 160.19; Cond. 5 *conqueriets* (Jaume I, II, 6).

Conqueridor [c. 1398, L. d'Aversó, § 1484, 42; a. 1414; com a títol honorífic del rei Jaume I figura en els fals Boades: «Parla del rey en Jacme lo *Conqueridor*» (*AlcM*)]; la variant *conqueredor* en R. Vidal de Besalú («--- *conqueredor* de regnatjes ---», *PSW*, s. v.). *Conqueriment*, ant. [Llull, *Contempl.*, 112, 10]. *Reconquerir* [«Per això, baixant montanya avall, quan la ciutat natal se desplegava als meus peus i a cada pas *reconqueria*¹⁸ velles visions de llocs o coses» (Cormines, *Presons*, p. 206)]; *reconquesta* [Verdaguer], *reconquerible*, *reconqueridor*.

Conquesta [Desclot, *Cròn.*, *NCL* II, 7.5; Jaume I: «E no-ns partrem de vós tro la *conquesta* sia complida. --- E pregam vos que --- que-ns donets part en la *conquesta* ('botf') que vós farets ab nós» (*Cròn.*, cap. 50, II, 6, 8); altre exemple d'aquest text en DBal.; Muntaner: «(conquès) molts altres llocs los quals io no vull escriure per ço com --- en lo libre qui és fet de la *conquesta* ho trobarets» (*Cròn.*, cap. 9, I, 30.24); 1323 «--- que-ls Pisans se darien a tot hom, qui-ls poguéu defendre Sardenya et destorbar la *conquesta* del dit S. rey Daragó» (Finke, *Acta Aragonensia* III, 443); exemples del *Tirant* en el *DAG.* i *DBal.*; avui desusat en el llenguatge però restaurat com a mot literari], de *conquesta*, fem. part. pass. de *conquerir* o *conquerre*. La forma *conquista*, usual avui,¹⁹ deu la seva i molt probablement a *conquistar* (infra); ja apa-

reix en el S. xvi (*AlcM*) i és constant en els diccionaris dels Ss. xvii-xix (*DTo.*, Lacav., Belv. 1803, Lab. 1839).

Conquistar [Llull «Mafumet e sos conseqüents *conquistaren* aquella terra [d'Ultramar], la qual, per força de armes tenen e posseixen» (*Merav.* I, 129.17); Muntaner «començà la guerra ab lo rey sarraí de València --- anant *conquistant* viles, castells, burgs» (*Cròn.*, cap. 9, I, 29.17; també 29.25); *Cròn.* de Pere III (*AlcM*); c. 1398, L. d'Aversó: *conquistà* (§ 26, 116); c. 1415 «--- que li ajudàs a *conquistar* lo regne ---» (*DAG.*); altres exemples del *Tirant* en aquest darrer diccionari. En l'accepció fig. de 'conquistar (una dona)' ja en el *Spill*: «Contente-s ell / del toch e vista / puys que *conquista* / muller tan bella» (v. 5994); un altre exemple en *Somni JJoban*, v. 3048; l'expressió *conquistar salut* en *Decameró* (*AlcM*)], deriva del substantiu *conquesta* i influïnt-hi la variant *conquist*, -a, del part. pass. *conquest*, -a (cf. *conquist* en AMarch (xxii, 19).²⁰

Conquistador [c. 1460, *Spill* «--- na Maria / de Montpeller, / reyna, muller / del rey en Pere / --- / resta prenyada / de fill, senyor, / *conquistador* / de tres ciutats / ab sos regnats» (v. 8718); també en v. 13727; a. 1647, *DTo.* etc.]. *Conquistament*, ant. [1541]. *Conquistant* 'conquistador', ant. [S. xv, *DAG.*].

Reconquistar, *reconquista* [Lab. 1840, usat per Verdagner], *reconquistable*, *reconquistador* [*DFA.*]; cf. fr. mj. *reconquister*, *reconqueste* [c. 1560], fr. mod. *reconquest* ja en Froissart (*FEW* II, 1058b), prov. *reconquistà*, usat per Mistral sovint.

Conquist m., ant.: «si lo senyor de la nau havia, ab amor, manlevat, en algun viatge, lo loguer dels mariners, fos que ('en el cas que') 'l loguer multiplicàs a *conquist*, pus [en] altre viatge que hagués començat la nau se rompia, lo loguer del primer viatge se deu pagar en fora lo *conquist*» (*Consolat*, ed. Moliné, cap. 138, p. 69a), on el sentit és 'rèdit o interès que produeix un capital'; cf. fr. ant. *conquest* «intèrêt», fr. ant. i mj. «acquisition, gain, avantage, profit» (segles XII-XVI), *FEW* II, 1058a; cf. també cat. ant. *quest* 'guany de prostitutes'. L'esmentat mot francès i el cat. *conquist* 'rèdit' perpetuen el sentit de *conquerir* com a 'adquirir (un bé, una propietat)' (n. 15) i d'on 'adquirir per inversió'; cf. fr. mj. *conquest* «bien acquis par l'un des 2 époux ou par les deux pendant leur mariage», sentit que també es dona en oc. ant. (exemples en *PSW*, s. v.).

Pel que fa a *conquister*, que apareix en un doc. de 1266 (*BSAL* XIII, 240) i que està reproduït en cita breu per *AlcM*, «als *conquisters* e als robadors manifest», el seu sentit no deu ser 'lladre de camí ral', com es dona allí amb interrogant, sinó 'usurer injust' o 'home malvat, de guanyos o d'adquisicions il·lícites'; cf. en el text oc. ant., *La vida de Sant Honorat*, hom parla de «--- homes de peccatz / E de malvays *conquist*» (*PSW*, s. v.), traduït com «de mauvais acquêt, qui sont de mauvaises connaissances». El mot reapareix en català en els *Diàlegs* de Sant Gregori (text de